

vormden overvloedig zaad; daar zeer vele doosvruchten zich hadden gezet.

Toen ik begin December deze plaats weer bezocht, met de bedoeling zaad van deze planten in te zamelen, waren ze al reeds in zóó'n groot aantal ontkiemd, dat het getal *Lobelia's* het volgend jaar zeker het dubbele kan bedragen als in 1907.

Door de vochtigheid van enkele vruchten waren reeds in de zaadhuisjes eenige zaadjes uitgekomen, zoodat men hier en daar dorre bleeke zaadstengels te zien kreeg, bezet met groene hoofdjes van uitgelopen kiemplantjes.

Het is dunkt mij, niet mogelijk, dat ze hier al vele jaren voortgroeien, omdat ik geen zeer oude exemplaren heb kunnen vinden. (Dr. Garjeanne heeft de plant in 1905 voor deze groeiplaats vermeld. H.)

Terloops zij hier nog vermeld, als dat hier vlak in de omgeving aan den anderen kant van de weg waarlangs de ijsbaan zich bevindt, drie planten te vinden zijn van *Polygonum cuspidatum* Sieb et Zucc. Zonder twijfel zijn zij afkomstig van ontsnapte zaadjes uit een van de villatuinen der omgeving.

De *Polygonum's* groeien hier op dezen zandgrond gedrongen en maken niet zoo'n fors gewas al zij in voedzamen tuingrond doen. In Augustus waren ze overloden met witte bloempjes.

Japan is haar vaderland, vanwaar zij in 1825 door Von Siebold in ons land is ingevoerd.

Amsterdam.

J. C. TH. UPHOF.

De Plantenarmoede der duinen.

Bij lezing van uw stukje over de Plantenarmoede van de Duinen in het Decemernummer van *De Levende Natuur* kwam bij mij de gedachte op aan de duin flora van het eiland Voorne, die ik reeds sedert bijna 20 jaar ken, door er jaarlijks eenige dagen of weken door te brengen.

Ook daar zijn door mij in dien tijd vooral in de laatste tien jaar tal van veranderingen opgemerkt, die het misschien de moeite loont even te noemen, daar toch wateronttrekking door waterleidingen hier niet, zooals in de door u genoemde streken, de oorzaak kan zijn. Vroeger kende ik daar tal van mooi begroeide vochtige valleien, vol met *Orchis* soorten, *Pirola's*, *Epipactis palustris*, *Parnassia* enz., maar steeds verdwijnen deze; de toppen en kammen stuiven af, de dalen stuiven vol en alles wordt een flauw golvende, bijna kale zandvlakte met *Carex arenaria* en consorten. Bijna overal gebeurt dat daar, ook in de grootste valleien, die vlak achter de voorste duinrij liggen en eveneens is de typische vochtige strandflora van 't „Groene strand” aan 't verdwijnen. Een groote zoetwaterplas (bijna een half uur gaans in omtrek) half ingesloten door hooge duinen ten deele open naar den zeekant, hoewel niet door stormvloed bereikt, is geheel een zandvlakte geworden en daarmee schijnen o. a. de bekende *Chlora perfoliata* en *serotina* verdwenen te zijn, die ik in 1897 er nog vond. Misschien is er nog een enkele vallei waar deze staan, maar dat is dan ook al.

Men schrijft op Voorne deze sterke verschuiving toe aan de talrijke zuidwester stormen, die bijv. ook den duinvoet herhaaldelijk afgeslagen hebben. Bij betere verzorging, wanneer men niet met stroobossen, maar door helm-aanplant of bebossing de gronden had vastgelegd, was er misschien wel wat aan te doen geweest, nu is 't vrees ik te laat en worden de duinen daar net als die op Goeree, zonder hooge toppen en zonder diepe valleien met uiterst armoedigen plantengroei. 't Zou echter ook wel kunnen, dat een verandering van de kust zich daar voltrekt onder invloed van de andere waterstrooming, na het graven van de Hollandsche Waterweg endat dit de meerdere zandafzetting geeft; midden tusschen Oost-Voorne en Rockanje is 't vlakke strand, bijna 1 K. M. breed. In dat geval is er aan al die verstuiving bitter weinig te doen.

Amersfoort, 20 Jan. 1908.

H. WEEVERS.

Robinia Pseudo-Acacia.

De heer Heimans signaleert de Holpijp-Pijpkruid als vergiftig, laat ik het de *Acacia* (*Robinia Pseudo-Acacia*) even doen.

't Was in den tijd, dat ik nog dageliks naar Oldenzaal ter Normalschool ging. Halfweg stonden een groep bomen en struiken met die mooie trossen van grote witte bloemen. Ik sneed er een takje af, om iets tussen mijn tanden weg te peuten — 't was na den middag. — Misschien heb ik er iets op gekauwd en is er wat sap aan het bloed van het tandvlees gekomen, hoe het zij, op de taalles, nog geen twee uur later, vertoonden zij vrij hevige vergiftigings-

verschijnselen. 't Was mij o.a. of mijn keel dichtgeschroefd werd, verder hevige buikpijn, die alles wat ik dien middag genuttigd had en zeker nog meer, naar anderen drong. Een uur of drie hield deze benauwde toestand aan, toen was ik plotseling weer genezen.

Wat zeggen de boeken hiervan? In de flora staat ze niet als giftig „gesignaleerd”. ('t Is merkwaardig dat juist deze bloemen tot de weinige behooren, die *gegeten* worden; Fransche keuken. H.)

Een ander geval. Herfst 1906. De rogge was aan 't land. Tussen de stoppels op het erve D. bij Denekamp waren talrijke planten opgeschoten van de kleine zuring: *Rumex acetosella*. Voor het land werd omgeploegd, zouden de schapen er het groen wel afwijden. Dit geschiedde. Het gevolg was dat de meesten ziek werden en er twee van stierven. Ofschoon niet vergiftig (?) zal het „te veel” hier wel de oorzaak zijn.

De koeien van den landbouwer S. te de Lutte liepen in een vrij nieuwe weide op de heide. Er stond veel *bloeiend* buntgras (*Molinia coerulea*). Drie dieren zijn er aan gestorven.

Denekamp.

J. B. BERNINK.

De giftige en andere schermbloemen.

Cicuta virosa. *Waterscheerling*. De geheele plant is uiterst vergiftig en zeer gevaarlijk omdat de wortelstok veel op Knolselderij gelijkt. *Conium maculatum*. *Gevlekte Scheerling*, *dolle Kervel* enz. Zeer vergiftig in alle deelen. Wordt in de geneeskunde gebruikt en heet daar *Cicuta*, wat tot verwarring aanleiding kan geven. Van het geslacht *Oenanthe* komen bij ons twee giftige soorten voor, beiden in slooten of aan den waterkant. Het meest algemeen en het meest vergiftig is *Oenanthe fistulosa*. Pijpachtig Torkruid, welriekende waterbiezen — en de andere is *Ophelandrium* of *Phellandrium aquaticum*. Watertorkruid, Waterkervel, Bothol of Kikkerstoelen. Ook *Riemsdijk* noemt beide vergiftig. Minder giftig dan de gen. soorten is *Aethusa cynapium*. *Wilde Peterselie*, *wilde Eppe*, *Kleine dollie Kervel*. Gebruik van den wortel heeft soms bij kinderen den dood veroorzaakt. *Hydrocotyle vulgaris*, *Waternavel* of *Navelkruid* is hoogst nadeelig. Schadelijk zijn ook: *Sium angustifolium* of *Berula angustifolium* en *Sium latifolium*. *Smal- en breedbladige Waterreppie*.

Groeiplaatsen en tijd van het jaar schijnen invloed uit te oefenen op de meer of minder vergiftige eigenschappen. Van *Chaerophyllum* (*Anthriscus sylvestre*, *wilde Kervel*, *Pijpkruid* of *Toeters*, zegt men dat de wortels 's winters „vergiftig” zijn of liever nadeelig zijn. Ook zegt men wel dat de *Selderij*, *Apium graveolens*, die gekweekt worden om de knollen en bladeren, giftige eigenschappen krijgen, als zij in het wild aan zichzelf overgelaten wordt.

Chaerophyllum sativum is de gewone Tuinkervel.

Ch. temulum, dronkenmakende Kervel, is een onschadelijke plant en ten onrechte zoo genoemd.

Haarlem.

J. BERKHOUT Gz.

Italiaansche Populier.

Toevallig eens bladerende in *De Levende Natuur* vond ik in de 3de aflevering, jaargang 1904, een paar stukjes betreffende de Italiaansche populier, met uitnodiging zoo hier zoo daar een vrouwelijk exemplaar gevonden werd, daarvan mededeeling te doen.

Dit schrijven geeft mij aanleiding nog eens in herinnering te brengen, dat de Heer R. Dinger te Lunteren, in het tijdschrift der Heide Maatschappij, aflevering 1, 1904, een verslag gaf van de vergeefsche pogingen der Luntersche Tuinvereeniging om zaad van bedoelde peppelsoort te verkrijgen.

In de volgende 2e aflevering 1904 der Heide Maatschappij, werd dit opstel gevolgd door een verslag van den Heer W. W. Schipper, te Winschoten, waaruit onder anderen bleek, dat den Heer J. Hame, houtvester in Boheme, reeds in 1893 bedoelde peppel uit zaad had gewonnen.

Niet zoodra was dit bericht ter kennis van de Vereeniging gekomen, of er werd aan gemelden heer geschreven om zaad, met zoo'n gunstig gevolg, dat zij zich in 't najaar van het zoolang vergeefsche gezochte zaad mocht verheugen. Dit zaad werd in het vroege voorjaar van 1905 uitgezaaid met uitstekend gevolg. Het kwam voorspoedig op en toonde in den loop van 1906 en 1907 een flinke groei en alle kenmerken van de gezochte soort.

De Vereeniging is nu in het bezit van pl.m. 650 gezonde exemplaren zoo mannen als vrouwen, dooreen lang 2½ M. en 10 c.M. dik, de voorloopers 3 M. hoog. Van dit getal zijn reeds pl.m. 100 stuks ter plaatse uitgepoot en naar hier en daar verzonden.